

Révbe ér a Feszty-körkép

A restaurálás után Pusztaszeren állítják ki

A múlt század kilenvenes éveiben, Párizs egyik kiállítási csarnokában látta meg Feszty Árpád a két francia festő, Detaille és Neuville óriási vásznát, amely Napóleon számos ütközetének egyikét ábrázolta. Fesztyre olyan nagy hatással volt a kép lenyűgöző mérete, hogy elhatározta: ő is fest hasonlót. Témának a vízőntő választotta.

Itthon, családi körben megvitatták a nem minden napos művész elgondolást. A feleség, Jókai Róza mérsékelt lelkesedéssel fogadta a merész tervet. Jókai Mór azonban — akinek Róza nevelt lánya volt — csak a témaválasztással nem értett egyet, különben tetszett a gondolat.

— Szép, szép ez, Árpád, de gondold meg: pár év múlva millenniumot ünneplünk. Azt tanácsolom, hogy az évfordulóra fess inkább meg a „Magyarok bejövetele”.

Feszty örömmel fogadta az ötletet. A kivitelezésbe pedig bevonta Mednyánszky Lászlót, Újváry Ignácot, Spányi Bélát, Olgyay Ferencet, akik a háttér tájainak megfestését vállalták. Pállya Celszin a táborozási, sátorverési jeleneteket, Vágó Pál

a lovakat vetette vászonra. A vezérek lovait Feszty festette, ugyancsak az ő munkája a gyönyörű felhőkkel ékes égbolt, s az előtérben levő nagy alakok sokasága. A 126 méter hosszú, 15 méter széles egybeszőtt vásznat egy belga gyár készítette. A hároméves munka anyagi fedezetét egy kereskedelmi társulás adta, s ennek ellenében jogot kapott arra, hogy a mai Szépművészeti Múzeum helyén épült ideiglenes csarnokban a kész képet belépődíj ellenében bemutassa.

A gigantikus alkotás csak fél évvel a szerződésben költött idő után készült el. A társaság, amely óriási összegeket szedett be a körkép nézőseregétől, nem vállalta a többletköltséget. Ezt Feszty saját zsebéből fizette ki, s így a munkába beleokkult, tízezer korona adósság is terhelte a „Magyarok bejövetele” miatt.

Egy másik pénzügyi vállalkozás viszont csaknem váratlanul fordulatot hozott a kép sorsában. Az eredeti vállalkozók ugyanis a századforduló körül eladták a körképet egy londoni kiállítónak, s azt csak 1910-ben vásárolta vissza az akkor erre a célra alakult részvénytársaság. Az rt. az

egykori plasztikum melletti téren építette fel az újabb körcsarnokot a „Magyarok bejövetele” bemutatására. Amikor a második világháború bombázásai miatt a mű ott veszélybe került, a főváros felajánlotta, hogy 200 000 pengőért megveszi és a Citadellában biztonságosan elhelyezi. Az rt. azonban ragaszkodott a negyedmilliósi vételárhoz, s az elhúzódoalkudozások alatt amerikai szőnyegbombázás érte a körképet a Városligetben.

A súlyosan megsérült vászonban a háború alatti és utáni nehéz raktározási viszonyok további károkat okoztak. Végül a Nemzeti Galéria vette pártfogásba. Egy kisebb részletét — Mednyánszky aranyszínűben pompázó Verecke környéki domboldalát — azóta helyreállították a Galéria restaurátorai.

A hányatott sorsú alkotás most végre révbe ér: a Pusztaszeri Országos Emlék-bizottság úgy határozott, hogy történelmünk első országgyűlésének, továbbá a felszabadulás utáni sorsfordító eseménynek a földosztásnak a színhelyén, a Pusztaszeri Nemzeti Emlékparkban állítják ki teljes restaurálás után a „Magyarok bejövetele”.

Eszmecsere a munkahelyi demokráciáról

Összinte, nyílt szavak halatán mondjuk, ez egyenes beszéd volt. Ha valahol, akkor a munkahelyen nagy szükség van rá. Mert emléke a demokratizmusnak, bölcsője a jó légkörnek. Mégis, keveset ér, ha nem tudni, ki a címzett. A demokráciának erős, tisztító a sodra, de éppen azért, mert a folyam partjai szilárdak. Ha omladoznak a partfalak, avagy ki sem alakították azokat, gyengül a sodrás, örvények keletkeznek, gázlók bukkannak fel, a folyam vize szétterül.

Nyitott kapuk

Azt, aki szólni akar, nyitott kapuk fogadják. Főlkínálják a lehetőséget a párt-, a szakszervezeti, a KISZ-taggyűlések, a termelési tanácskozások, a brigádgyűlések. Mód nyílik a vélemény elmondására munkagyűlésen — melyet egyre több helyen honosítanak meg —, törzsgárda értekezleten. S még mindig vannak további fórumok, képletes szöszékek. A gond inkább az: kinek, mikor, miről mondja el véleményét a munkás?

Gond ez? Az üzemi gyakorlat ismeretében határozott igen a felelet.

Jog, de mire?

Sokan, sok helyen fölteszik ezt a kérdést. Tétovázna. Örömmel hallgatják társuk okos fejtegetését az anyagtovábbítás kiküszöbölhető akadályairól, de feszengenek, amikor a munkagyűlésen azzal áll elő valaki, hogy nem kapják meg időben a készítményt. Bosszúság ez utóbbi? Persze. Csak éppen nem a munkagyűlésre való eset.

Az ésszerűség, az átgondoltság húzza meg a választóvonalat fórum és fórum, téma és téma között. Mindenről mindenütt beszélni? Ugyanolyan erőpcsokolás, mint ugyanarról valamennyi fórumon szólni. S akkor is

baj van, ha az összes kérdés, vélemény egyetlen főrumra sűrűsödik. Létezik tehát — jobb kifejezés híján — ebben is munkamegosztás. Vagy léteznie kellene, éppen a munkahelyi demokrácia intézményeinek hatékony működése érdekében.

A szavak ereje

A vaktában elröpített nyílvevő aligha fúródik a célba. A szavak ereje is a célratörésben rejlik. Abban, hogy megtalálják a címzettet, azt, aki cselekedni, intézkedni képes és köteles. A brigádön belüli gondokat, személyes ellentéteket tisztáztatja a brigádértekezlet, elsimíthatja e kis közösség vezetője. A szerszámmellátás, a gépek állapota, az anyagbiztosítás elsősorban a művezető dolga, kötelessége. Ha újra meg újra baj van mindezekkel, akkor érdemes lépni egyet, megkeresni a művezető főnökét. Kimondatlanul, de „szolgálati utat” sugallnánk?

Távol áll szándékainktól. A munkahelyi demokrácia nem terelhető a hivatalosság szigorúan megszabott lépéscsókaira. Mérlegelni azonban kell. Vajon ki intézkedhet gyorsabban, eredményesebben a szerszámok ügyében, a vezérigazgató vagy a szerszámkidő vezetője?

Nincs kétféle igazság. Szándékosan köznapipéldákat említtünk, apró eseteket, mert a munkahelyi demokrácia ilyen apróságokon is zátonyra juthat. Az igazság fényét mérsékli, ha túl alacsonyan megáll, vagy túl magasra lendül a lámpást tartó kéz. Van, amikor a méreg beszél az emberből — nem indokolatlanul —, s akkor még mérlegeljen is. Indulatokra szükség van, ha a jobbítás szándéka fűti azo-

kat. A vak düh azonban rossz tanácsadó. A szónak nem a sebzés, hanem a segítés a célja. Ezért nem szabad, nem lehet „összevissza” beszélni. Mert ennek semmi köze az igazi demokráciához.

Bárhonnan nézzék is, nincs kétféle igazság. A tények tények. A közösség akkor bizonyítja érettségét, ha nem mende-mondákra, folyosói, öltözői szóbeszédre ad, hanem a tényekre támaszkodik. S mindenkor. Abban az esetben is, ha nem a vezetést, hanem a közösség némely más, beosztott tagját kell bíráltnia. Lógást, silány munkáért, gondatlanságból származó szerszámtörésért például.

Szilárdabb út

Napjainkban már formálódna az elképzelések és tervek, melyek szilárdabb utat építenek az egyes beszédűk talpa alá. Egyebek mellett világosabbá kell tenni, kinek a kötelessége az egy-egy fórumon elhangzóakra felelni, időben, érdemben. Mód nyílna arra, hogy bizonyos kérdésekben maguk a fórumok döntsének, azaz ne csak véleményét nyilvánítsanak. S előbbre lehet lépni abban is, hogy a személyesen eljáró, panasztétető dolgozó ne semmitmondó ígérgetést, hanem záros határidőn belül kézzel fogható választ kapjon.

Kinek, mikor, miről mondja el véleményét a munkás — írjuk le a cikk elején. Fontos kérdés, de teljes pontossággal csak a munkahelyi körülményeinek ismeretében dönthető el, a sémák veszedelmesek. Egy-egy közösségnek kell kimunkálnia, kipróbálnia az utakat, módszereket. Nem könnyű ez. A legfőbb segítséget hozzá a politikai testületek, elsősorban is a párszervezetek adhatják. E testületek, tagjai példája lehet a forrás, melyből mindenki meríthet.

Mészáros Ottó

Üzenetek

A héten két műsorban is fiatalok üzentek a nézőknek. Mert minden riport és dokumentumfilmnek, üzenni, mondani kell valamit, amiről bárki érezheti, neki is szól. A hozzánk szóló közvettség a riportműsorok esetében is nélkülözhetetlen. Egyelműnk különben elkalandozik, érdektelenül, csupán bele-behallgatunk a dialógusokba. Bármilyen aktuális témáról készül film, vitaműsor, hatástalan marad, ha a néző figyelmét, értelmét és érzelmét képtelen megragadni. Másképpen: értelmét és célját veszti az üzenet.

A capuai fiúk üzenetéről farmernadrágos tizenévesek, gyári munkások és adminisztrátorok egyaránt beszélnek. A capuaiak üzenete nemcsak szüleiknek szól. Bán Ernő újságíró-riporter, Hildebrand István operatőr és Kigyós Sándor rendező dokumentumfilmjének legnagyobb érdeme, hogy a néző városokon, országokon át mindenhol követi a kamerát — nemcsak szemmel, hanem egész énjével. Már a képek is érdekesegek és sokatmondóak. A capuai disszidenslágere, a „poklok, poklaba” nem mindenkinek adatok betekinteni. A Nápoly környéki temető fejtáin a magyar nevek és a rövid életről árulkodó évszámok önmagukért beszélnek. Ugyanúgy, mint a kábítószerekhez folyamodó vagy a kamera-elő menekülő fiúk tekintete. A riporterevel hasonló meglepetéssel vettük észre a stockholmi konyha falára ragasztott Budapest-térképet, ahol a kedves iskolát színezéssel is kiemelte az egyik capuai. A meglepetés csak az első pillanatra, valójában nem is csodálkozzunk annyira, a film alkotói is megérezhetik, nemcsak mondás, hogy a hazát nem lehet elfelejteni.

A csütörtök délután vetített *Mitől arany?*... című műsor kérdőjele már kevesebb sikerrel tudták a riporteri munka buktatóit elkerülni. A mosonmagyaróvári szerszámgárban készített riportfilmnek mintha nem sikerült volna az „üzenetközvetítés”. A rádió-tv újság

tanúsága szerint egy többszörsően kitüntetett gyári kolléktiva beszél önmagáról, és az eredményeik mögött rejlik „aranyfedezetről”, amunkáról. Ennél többet utólag sem lehet mondani a műsorról. A kérdések, így a válaszkios, megmaradtak a szokásos hivatalos jelentések szintjén. Inkább jelmondatokat, vagy suta fejtegetéseket kaptunk, mint közvetlen, őszinte beszélgetést, riportot. Hiába volt a riporteri közvetlenkedő tegezés, a laka-

tanúsága szerint egy többszörsően kitüntetett gyári kolléktiva beszél önmagáról, és az eredményeik mögött rejlik „aranyfedezetről”, amunkáról. Ennél többet utólag sem lehet mondani a műsorról. A kérdések, így a válaszkios, megmaradtak a szokásos hivatalos jelentések szintjén. Inkább jelmondatokat, vagy suta fejtegetéseket kaptunk, mint közvetlen, őszinte beszélgetést, riportot. Hiába volt a riporteri közvetlenkedő tegezés, a laka-

tosok és szerszámszerkesztők beszélgetése, nem jutott túl egy rosszul sikerült reklaszál-beszélgetés szintjén. Az előzetesben beígért „aranyfedeztet” így csak elvont érték maradt, melyről a néző nem meggyőződött, hanem a kijelentésekből csupán tudomásul vett.

Ladányi Zsuzsa

Tóth Béla:

SZEGEDI REGÉLŐ

Újságok, korok, események

50. Épül a város.

Szegedi Napló, január 3.

Villanyvilágítás. Szilveszter estén kezdődött a Boldogasszony sugárúton és Gízella-téren a villanyvilágítás és attól kezdve két hétig minden éjszaka fogja vonzó erejét gyakorolni a közönségre, mely úgy látszik, már is méltányolja az új világítás szépségét. Megemlítjük még, hogy a január 15-ig tartó villanyos próbavilágítás ideje alatt mintha a Ganz és társas cég képviselője Bauer Henrik mérnök fog itt tartózkodni, hogy a próba-világításra vonatkozó tájékozással szolgáljon. Akik e részben fölvilágosítást kívánnak nyerni, forduljanak a nevezett mérnök úrhoz, ki az Európa szállóban tartja lakását. Szegedi Napló, február 26.

Tengeri hajókötél-gyár Szegeden. Bakal Nándor helybéli kötélgáros azíránt intézett kérelmet a tanácshoz, hogy egy általa fölállítani szándékolt tengeri hajókötél-gyár igényeinek megfelelő területet engedjen át örökáron. Bakal úr kérvényében kifejti a gyár fölállításának szükségességét: „mert, — úgy mond — többek közt: a közgazdasági minisztérium ösztönzésére az államsegélyben részesülő adria-tengeri hajózási társulat a múlt évben hoztam fordult, hogy nagymennyiségű köblszükségletet ezentől nem Trieszben, hanem nálam óhráná beszerezni.” Ennél fogva elhatározta nagy-parosunk, hogy a tengeri hajókötél-gyártására egy külön gyárat állít föl s kérvényben föl is említi egy területet a temetőbe vezető út mellett, mely a f. M. H. tan-

dó gyár céljaira alkalmas volna. Iparunk fejlődése érdekében kívánatosnak tartjuk, hogy a tanács Bakal úrnak az általa kiválasztott, a gyár fölállítására alkalmas szántóterületet átengedje. Szegedi Napló, 1883. március 24.

Rekonstrukciónális munkálatok a lefolyt hónapban.

A tavasz közeledtével fölébredt a téli álomból minden, így azon munkálatok is melyek Szegeden folyamatban vannak, de a téli időben szünetelni kénytelenek. Mivel rendszeresen figyelemmel kísérjük a rekonstrukciónális mozzanatait, az ünnepek előtt, alapos értesüléseink nyomán, referálunk a különféle munkálatok előrehaladottsági állapotáról.

Az építkezésekről. A folyó év első két hónapjában az építkezési bizottság 336 folyamodványt tárgyalt. Építkezési engedély adatott 217 lakház és 30 melléképület építésére, továbbá 20 csekélyebb átalakításra.

A már engedélyezett tervekben 56 esetben módosítás engedélyeztetett. 13 építkezési szándékozó fél elutasítottat a tervek hiányossága, vagy szabályellenessége miatt. Az építés tényleg megkezdett 80 lakházon és 15 melléképületen.

Az építés alatti középületnél a munka február hónapban még szünetelt, de a folyó hóban már ott is újból megindult megfelelő arányban.

Az állandó híd építéséről. Az állandó híd építése örvendetes módon halad előre s a nagy közönség méltó érdeklődésének tárgyát képezi e monumentális munka.

Február hóban a 110 méteres főhidnyílásnál, mely a Tisza rendes medrét hidalja át, a már felszerelt vas alkatrészek vas kötelekkel a pilér, illetőleg a második hidnyíláshoz megerősítettet, biztosításul azon esetre, ha a jég az állványt a vasszerkezet alul kitérné. Szerencsére azonban a jég elment anélkül, hogy a hidállványba kárt tett volna s a kis vízállás különben is elősegítette a munka előrehaladását. Ezen kedvező körülmények folytán s miután a Maros jege is részben elment, a szerelési állvány a jármakra fölállítottat. A főív a jövő hó folyamán fog elkészülni. A jövő héten, ha az időjárás kedvez, a főív összekötése megkezdetik.

A II-ik (97 méteres) hidnyílásokon, szintúgy a szegedi hídfőjáró támfalaink is a vaskorlát fölállítására megkezdett és még jelenleg is munkában van.

A rakpart.

A rakpartépítésnél a kedvezőtlen talajviszonyokból eredő bajok mutatkoznak. Így újabban a felső rakpart köveze sűppedt le, az alsó rakpartnak egyrészen pedig még nagyobb, komoly bajok tünetei mutatkoznak, melyek némely részek alapból való átépítését teszik szükségessé.

A vízápadás a lefolyt hóban és a kedvező vízállás lehetőségessége tette a gőzfürdő előtti szakaszon a bellebbezendő rakparttal gömbölyű csőlőporának, valamint az 50-ik szelvény körül létesítendő vízellépcső alapezölőpólinek leverését.

A várbástya alapján tervezett vízellépcső + 2,50 mtr. vízállásnál, a vele határos és még létesítendő rakpart falrészekkel együtt foganatba vétett. A kőburkolattal ellátandó szakaszon, a sóraktár előtt az út és rézsűburkolat készült. A vasúti híd és az alsó lépcsőzetes rakpart közt fekvő rakpartszakaszon a leasási munkákat megkezdtek s az ott nyert földanyag a vasúti hídon alóli védőtöltésnek a vasúti híd és rakodó közt fekvő szakaszon szállítottat.

Kövezési munkák.

A kövezési munkálatok február hóban csupán a Rudolf-téren keresztülvezető ideiglenes útra szorítkoztak. Ezt az utat a vár elbontásából nyert törmelékkel készítették el az új híd följárójának feltöltése és végleges rendezési idejére a Rudolf-téren és vár-utczán át vezető közlekedés biztosítása végett. E közlekedési használatára már tényleg szükség is van ezidőszent, miután a híd-tér és híd-utca feltöltési munkálatai múlt hét eleje óta nagy erővel folynak.

A műszaki osztály múlt hó folyamán elkészítette a hídfőjáró kikövezésére vonatkozó munkálatokat és a szerződést is megkötötte a kövezésre nézve. Azonképp szerződés van kötve a budapesti sugárút kis-körűtől bástya-utczáig terjedő részének feltöltésére és kikövezésére.

A bástya és Bathány-utczák, a szabadkai sugárút és a vásárhelyi sugárút külső részeinek kikövezésére vonatkozó tervezet is elkészült.

Csatornázások.

Február hóban a II. főgyűjtő csatorna mentén a Szt. Miklós-utczában a feltöltést folytatták. Ugyancsak a II. főgyűjtő torkolatától a Tiszaig vezető ideiglenes csatornát fölszedték.

Végre pedig a Stefánia-sétány és színház vízzel leendő ellátására építendő kis vívezeték részére a kút-aknaépítés és a szivócső elhelyezése szükséges cölöpözés megkezdett.

(Folytatjuk.)